

Narsistik Kişilik Örgütlenmesinin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Ele Alınması: Vaka Örneği

Emine İNAN
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Bağlanma kuramı çerçevesinde narsistik kişilik özellikleri gösteren bir vakayı, Bay R., detaylı bir şekilde ele alırken, alanda çalışan terapistlere bu kişilik özelliklerinin etiyolojisinin nasıl ele alınabileceği konusunda yol gösterici olmaktır. Narsisizm görkemlilik, onaylanma ve beğenilme ihtiyacı, başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunluğu ile karakterize bir psikolojik problemdir. Bu kişilik örgütlenmesinin bireylerin erken dönem yaşantılarında ebeveynleriyle olan ilişkilerinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Kişilerin ebeveynleriyle olan ilişkilerinin niteliğinin onların kendilik ve başkalarına yönelik temsillerinin gelişmesine, temel inançlarının oluşumuna ve yaşamlarının ileri dönemlerindeki insan ilişkilerine etki ettiği bilinmektedir. Bu bağlamda eğer kişilerin erken dönem yaşantılarında ebeveynleriyle kurdukları ilişki yeterince iyi (good-enough) değilse, bu kişilerin yetişkinlikte sahip oldukları kişilik örüntülerinin veya bozukluklarının o dönemde geliştirdikleri güvensiz bağlanma stillerinden biriyle ilişkili olabileceği araştırmalarca bulunmuştur. Bağlanma Kuramı kişilerin duygusal bağlarının gelişimini anlamak için geliştirilmiş olsa da ilerleyen zamanlarda bozuklukların veya örüntülerin daha iyi anlaşılmasına olanak sağladığı için terapilerde de kullanılmaya başlanmıştır. Bu bilgiler ışığında, bu çalışmanın son bölümünde bağlanma kuramının narsistik danışanlarla çalışırken nasıl uygulanabileceği ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Narsistik kişilik örgütlenmesi, Bağlanma Kuramı.

Narsistik Kişilik Örgütlenmesinin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Ele Alınması: Vaka Örneği Narsisizm ve Bay R. Vakası

Narsisizm terimi adını Yunan mitolojisindeki suya düşen yansımasına âşık olan ve yansımasını izlemekten kendini alamadığı için ırmağın başında günden güne eriyip ömrünü tüketen Narkissos'tan almaktadır (Beck, 2008). Narsisizm, psikoloji yazınında kendi özsaygılarını devam ettirmek için başkalarından onay arayan bireyler için kullanılır. Bu kişilerin kendileri için önemli olan birinden aldıkları onay özsaygılarını arttırırken, aradıkları onayı alamamak özsaygılarına zarar verir (McWilliams, 2010).

Narsisizm daha patolojik boyutlarıyla ele alındığında “narsistik kişilik bozukluğu” (Masterson, 2006) ya da “patolojik narsisizm” olarak adlandırılır (McWilliams, 2010). Klinik popülasyonda bu bozukluğun yaygınlığı %2 ile %16 arasında değişirken genel popülasyonda %1'den daha azdır (DSM-IV-TR, Amerikan Psikologlar Derneği, 2000). Patolojik narsisizmin önemli özellikleri görkemlilik, onaylanma ve beğenilme ihtiyacı, başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunluğudur (Masterson, 2006). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'na göre (DSM-IV-TR, 2000) narsistik kişilik bozukluğu olan bireyler abartılmış bir kibir duygusuna sahiptirler. Bu kişiler yetenek ve başarılarını abartırlar. Ayrıca diğer insanlardan da bu abartılmış yetenekleri için saygı ve onay beklerler; ancak beklentileri karşılanmadığında da şaşırırlar. Genelde başarı, güç, zeka, güzellik ve ideal aşkla ilgili limitsiz fantezilerle meşguldürler. Bu kişiler herkesten farklı, üstün ve tek olduklarına inanırlar ve diğerlerinin de bu farklılığı fark etmesini beklerler. Bu nedenle genelde bir şeyi ne kadar iyi yaptıkları ve başkalarının onları ne kadar onayladığı ile meşguldürler. Narsistik kişilik bozukluğu olan kişilerin bu derece beğenilme ihtiyacı, kırılğan özsaygılarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu durum narsistik kişileri eleştiri, aşağılanmışlık ve boşluk hissiyatı konusunda da hassaslaştırmaktadır. Şişirilmiş özgüven ve yüksek hırsları onları yüksek başarıya götürse de bu tarz hassasiyetler bu kişileri başarmak için çabalamaktan alıkoyabilmektedir. Bu özelliklere ek olarak, kendi ihtiyaçlarını diğer insanların ihtiyaçlarından üstün gören narsistik kişiler genellikle özel yetenekleri olan ve kendilerine katkı sağlayabilecek kişilerle vakit geçirmeyi tercih ederler. Narsistik kişilik bozukluğu olan kişiler için duygular ve ihtiyaçlar kişiyi zayıf ve savunmasız yapar. Bu nedenle, empati yoksunluklarının yanı sıra başkalarının bu kişileri duygusal olarak soğuk bulmaları da mümkündür.

Son dönem psikanalitik teorilere göre, narsisizmin muhtaç, paranoid, manipülatif ve fallik narsistik şeklinde farklı formlarıyla karşılaşılabilmektedir. Ancak, farklı görünüşleri olsa da bütün narsistik bireylerin en temelde yetersizlik, utanç, zayıflık ve aşağılık duygularına sahip oldukları düşünülmektedir (Masterson, 2006; McWilliams, 2010). Narsisizmi duygu temelli ele alan yazına göre, narsistik bireylerin pek çok deneyimi utanç ve utanç verici bir duruma düşmekten dolayı yaşadıkları korku ile çevrilidir. Bir noktaya kadar bu kişiler kendi psikolojik incinebilirliklerinin farkındadırlar. Dağılmaktan, özsaygı ve öztutarlılıklarını kaybetmekten ve biri yerine hiçbiri durumuna düşmekten korkarlar. Zayıf hissederler ve en ufak bir zorlanma karşısında kimliklerini bir bütün halinde tutamayacaklarına ve kendilerini koruyamayacaklarına inanırlar. Bu inançla ilişkili olarak yaşadıkları kimliklerinin bütünlüğünü kaybetme korkusu fiziksel sağlıklarıyla ilgili kaygılarıyla yer değiştirir. Bu korku ve kaygının arkasında bu kişilerin utanç duyduğuna

inanılmaktadır. Hissettikleri utanç duygusu da başkaları tarafından kötü ya da hatalı olarak görülme, çaresizlik, çirkinlik ve zayıflık duygularını içerir. Yazına göre narsisizmde sık rastlanan duygulardan bir diğeri olan hasete gelince, eğer narsistik kişiler yetersizlikleri olduğunu hissediyorlarsa ve bunun bilinir hale gelmesinden korkuyorlarsa, kendilerinden memnun olan ya da kendilerindeki eksikliği kapatacak özelliklere sahip kişilere karşı haset duyarlar. Ayrıca, haset narsistik kişilerin eleştirel tutumlarının nedeni de olabilir. Eğer eksiklikleri olduğuna inanıyorlarsa ve başkalarında bu özellikler mevcutsa eleştirerek, onaylamayıp küçümseyerek başkalarının sahip olduklarını da tahrip etmeye çalışırlar (McWilliams, 2010).

Narsistik kişilerin idealizasyon, değersizleştirme ve mükemmeliyetçilik gibi özellikleri onların savunma mekanizmaları olarak değerlendirilir. Bir nevi ilk ikisi tamamlayıcı niteliktedirler. Narsistik kişiler kendilerini idealize ettiklerinde diğerlerini değersizleştirirler. Tam tersi, kendilerini değersizleştirdiklerinde de diğerlerini idealize ederler. Narsistik kişiler konuşurken onların her zaman için “en iyi”den söz ettiklerini fark etmek zor değildir. Örneğin, narsistik bireyler “en iyi terapist” gitmektedirler ya da en iyi öğretmene sahiptirler. Mükemmeliyetçiliğe gelince, narsistik bireyler kendilerini gerçekçi olmayan ideallere göre değerlendirirler. Bunun sonucu olarak ya kendilerini bu ideallere ulaştıkları konusunda ikna ederler (büyüklenmeci sonuç) ya da kabul edilebilir eksiklikleri olan bireyler olduklarını kabul etmektense doğuştan kusurlu olduklarına inanmayı tercih ederler (depresif sonuç). Mükemmellik ihtiyacı kişinin kendini ya da başkalarını eleştirmesi ya da kişinin belirsizlikler yüzünden hayattan zevk alamaması şeklinde dışsallaştırılır. Narsistik bireylerin mükemmeliyetçiliğinin önemli bir sonucu bu kişilerin duygulardan ve başkalarına ihtiyaçları olduğunu belli edecek davranışlardan kaçmalarıdır. Özellikle, pişmanlık ve şükran, inkâr etme eğiliminde oldukları tutumlardır. Bu tutumları ilişkilerini kaybetmek pahasına reddederler (McWilliams, 2010).

Verilen bilgiler ışığında bu çalışmada narsistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerle terapi ortamında bağlanma kuramı çerçevesinde nasıl çalışılabileceği örneklenmiştir. Çalışma boyunca aşağıda bilgileri verilecek olan Bay R. vakası üzerinden bu konu ele alınacaktır.

Bay R. 21 yaşında, İranlı, AYNA Klinik Psikoloji Ünitesi’ne eğitim hayatına ilişkin kaygıları sebebiyle başvuran bir üniversite öğrencisidir. Bay R.’ye göre her şey lise yıllarında pilot olma isteğiyle başlamıştır. Bunun için “çok sağlıklı” olması gerektiğini bilen Bay R.’nin baş dönmesi, ellerde soğukluk ve omuz kaslarında sertlik şikâyetleri için doktorlar fiziksel bir neden bulamamıştır. Kendisi bu gerekçelerle reddedilmektense pilot olmaktan vazgeçmiştir. Ancak o dönemde pilotluk için önkoşul olan 2 yıl askerliği yapmak istemediği için vazgeçtiğini öne sürmüştür. Bay R. lise mezuniyetinin ardından üniversite eğitimi için Türkiye’ye gelmiştir. Ancak zamanla bölümünü sevmediğini ve aslında pilot olmak istediğini düşünmeye başlamış ve bu süreçte önceki şikâyetlerine ek olarak uykusuzluk ve yoğun kaygı belirtileri göstermeye başlamıştır. Bütün bu şikâyetlerine rağmen, beşinci döneminin sonunda bölüm birincisi olan Bay R., bu başarının yeterli olmadığını düşünse de bu başarıyı sürdüremeyecek olmaktan dolayı kaygı duymaya başlamıştır. Bay R.’nin belirttiğine göre bu kaygı kendisinin “özsaygısını” da etkilemektedir. Bunu “düşüncelerim bana başaramazsın diyor. Ama aslında ne istiyorsam yapabiliyorum” şeklinde ifade etmiştir.

Lisedeyken nefes alma zorluğu nedeniyle burnundan ameliyat olan Bay R.’nin lisans eğitiminin altıncı döneminde aynı problemi tekrarlamış ve bir pratisyen hekim kendisine ameliyatın başarılı olmadığını ve bu problemin bir daha düzelmeyeceğini söylemiştir. Her ne kadar sonrasında uzman bir doktor bunun başka bir ameliyatla düzeltilebilir olduğunu söylese de Bay R. sağlığını takıntı haline getirmiş ve sağlığıyla ilgili bu kaygısı okul başarısına ilişkin kaygısının da artmasına neden olmuştur.

Bay R. “özsaygısının” düştüğü zamanlarda kadınlardan ilgi görme isteğinin arttığını ifade etmiştir.

Ancak beşinci seansa kadar terapistin kendisinin “muhtaç” olduğunu düşünebileceği düşüncesiyle bu ihtiyacını paylaşmadığını belirtmiştir. Bir işi olmadığı için Bay R. maddi olarak ailesine bağımlıdır; ancak kendisi bu durumdan da yine muhtaç olduğu mesajı verdiği için memnun değildir. Bay R.annesini eğitimini sürekli destekleyen biri olarak tanımlamaktadır. Ancak babasının annesinin tarzını baskıcı bulduğunu da ifade etmiştir. Annesiyle ilgili anılarından bahsettiğinde okul ödevlerini bitirmeden oyun oynamasına izin vermediği, kendisi istemediği halde çok küçükken onu dil kursuna gönderdiği bilgileri edinilmiştir.

Bay R. kendisi hakkında zayıf ve güçsüz olduğunu düşüneceği ve bir gün verdiği bilgileri kendisine karşı kullanabileceği gerekçesiyle problemlerini ve hissettiklerini en yakın arkadaşıyla bile paylaşmamaktadır. Bu nedenle, güçsüz bile hissetse başkalarına karşı güçlüymüş gibi davranmaya çalışmaktadır. Ayrıca, üzüntü ve kaygı gibi duygulardan da kendisini güçsüz gösterdiği ve “özsaygısına” zarar verdiği için hoşlanmamaktadır. Öfkeli olduğunda dışarıdan daha güçlü görüldüğünü düşündüğü için üzgün ve kaygılı olduğu zamanlara göre kendisini daha iyi hissetmektedir. Üzüntü ve kaygının özsaygısını düşürdüğünü ifade etmiştir. Bir keresinde en yakın arkadaşıyla arka arkaya tavla oynadıklarını ve bütün oyunları kaybetmenin kendisinde yoğun kaygıya neden olduğunu ve bir daha oynamak istemediğini arkadaşına söylerse arkadaşının çocukça davrandığını düşüneceğini dile getirmiştir.

Güçsüzlük Bay R. için kabul edilemez bir duygu olduğundan güçsüz hissetmemek için kendisinde kaygıya neden olabilecek durumlardan, aktivitelerden kaçınmaktadır. Birine ya da bir şeye ihtiyacı olduğunu söylemektense ona güçsüz hissettirdiği için o kişiyi/şeyi istediğini söylemeyi tercih etmektedir. Bay R. ayrıca suçlu ve bir anlamda muhtaç olduğu izlenimi verdiği için özür dilemekten de hoşlanmamaktadır. Yine kendisinde kaygıya neden olan en ufak bir belirsizlik varsa Bay R. rahatlayamamakta ve hayattan zevk alamamaktadır. Kaygıya karşı sık sık idealizasyon ve değersizleştirmeyi kullanmaktadır. Terapiler boyunca terapist kendisi için hassas bir konuya değindiğinde yaşadığı kaygıdan kurtulmak için terapistin yaptıklarını değersizleştirmiş, bunların yararsız olduğunu belirtmiş ve terapiyi sonlandırmayı düşünmüştür.

Bağlanma

Bağlanma kuramı ilk olarak Bowlby (2012) tarafından öne sürülmüş, sonrasında deneysel çalışmalarla Ainsworth (1967, aktaran, Bennett, 2006) tarafından geliştirilmiştir. Bowlby’e göre (2012) tehlike ve stres durumlarında korunabilmek için bütün bebekler bir bakıcıya yakınlığa ihtiyaç duyar ve bu ihtiyaç bağlanmanın temelini oluşturur. Ebeveynler çocuklarının sinyallerini ve ihtiyaçlarını algılamakta, ihtiyaçlarını karşılamakta ve onlarla etkileşime geçmekte nasıl hassaslırsa, bebekler de ebeveynlerinin duygusal ve sosyal sinyallerine karşı hassastırlar. Bu karşılıklı ilişki bebekle bakıcı arasındaki bağlanmayı oluşturur (Wicks-Nelson & Israel, 2006).

Bebeklerin bağlanma stillerinin niteliği genellikle ebeveynlerinin onların ihtiyaçlarına ne kadar tutarlı ve hassas bir şekilde tepki verdiklerinden etkilenir (Bennett, 2006). Güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için çocuğun ihtiyaçlarına, zihinsel durumuna ve gerçek kendiliğine uyum sağlayabilen “yeteri kadar iyi” bir anne gereklidir. Bu uyum sürecinde, çocuğun yönlendirmesiyle, anne çocuğun başkaları tarafından tanınarak kendisini öğrendiği süreci başlatır. Bu süreçte annenin bebeğin neler hissettiğini, nelere ihtiyacı olduğunu anlayıp, anladığını da çocuğa hissettirecek şekilde davranması, bir diğer deyişle bebeği aynalaması, önemlidir (Roberts, 2008). Ebeveynlerin bebeğin ihtiyaçlarına yanıt verme biçimleri bebeklerin başka insanlarla ilişkilerde de kullanacakları bir prototip oluşturur (Bartholomew&Horowitz, 1991). Bu prototiplere “içsel çalışma modeli” adı verilir (Cortina, 2003, aktaran, Bennett, 2006). Bowlby’ye

göre içsel çalışma modelleri “başkaları benim ihtiyaçlarıma cevap verir mi?” ve “ben ihtiyaçlarıma cevap verilmeye değer biri miyim?” sorularına yanıt verir (1973, Bartholomew&Horowitz, 1991). Ainsworth’ün deneysel çalışmalarına (Strange Situation) göre, içsel çalışma modellerine dayanarak, güvenli bağlanma stili geliştiren çocuklar bakım verilmeye değer olduklarına ve önemli ötekilerin de güvenilir ve duyarlı olduğuna inanırlar. Reddeden ve göz ardı eden ebeveynleri yüzünden kaçınan bağlanma stili geliştiren çocuklar kendilerinin bakım verilmeye değer olmadıklarını ve önemli ötekilerin reddedici ve kendi ihtiyaçlarına karşı duyarsız olduğuna inanırlar (Soloman & George, 1999, aktaran, Bennett, 2006). Yetişkinliklerinde bu kişiler başkalarına yakın olmaktan ve onlara bağımlı olmaktan hoşnut olmazlar ve duygusal uzaklığı tercih ederler (Mikulincer & Shaver, 2007). Aldıkları tutarsız ve müdahaleci bakım dolayısıyla kaygılı bağlanma stili geliştiren çocuklar, zayıf ve muhtaç olduklarına ve önemli ötekilerin tahmin edilemez ve girici (intrusive) olduklarına inanırlar (Soloman & George, 1999, aktaran, Bennett, 2006). Yetişkinliklerinde bu bireylerin yakınlık ve korunmaya dair arzuları çok güçlüdür. Partnerlerinin uygunluğu ve kendilerine verdiği değer konusunda endişelidirler (Mikulincer & Shaver, 2007). Ayrıca terk edilmek ve reddedilmekten de korkarlar (Smolewska & Dion, 2005). Son olarak, dağınık (dezorganize) bağlanma stili geliştiren çocuklara bakılacak olursa, onların ihmalkâr ebeveynlere maruz kaldıkları ve bu etkileşimin de bu bireylerin yolunu kaybetmiş, girişimlerinde rahat olamayan ve ebeveynlerinden korkan kimseler olmasına yol açtığı görülmüştür (Soloman & George, 1999, aktaran, Bennett, 2006). Kısaca, neredeyse bütün bebekler normal bir bağlanma sistemiyle doğar; ancak, karşılaştıkları bakım veren kişilerin cevap verme yeteneği bağlanma stillerini etkiler (Mikulincer & Shaver, 2007).

Terapiye başladığında uzun bir süre Bay R. ailesi, özellikle de annesi, hakkında konuşmak konusunda direnmiştir. Başlangıçta ilişkilerinin “mükemmel” olduğunu söylese de ilerleyen seanslarda şikâyetlerinden söz etmeye başlamıştır. Annesi Bay R.’nin kendi istediği gibi biri olmasını istemektedir. Annesine göre Bay R. kendisinin inandığı şekilde Tanrı’ya inanmalı, kendisinin istediği gibi bir kadınla evlenmelidir. Örneğin, annesi Bay R.’yi sekiz yaşındayken bir dil kursuna gitmek konusunda zorlamıştır. Bir süreliğine Bay R. kursa gitse de bir süre sonra babası Bay R.’nin o yaşta oyun oynamaya ihtiyacı olduğu gerekçesiyle bu duruma engel olmuştur. Babası her ne kadar gereksinimlerine duyarlı olsa da annesi Bay R.’nin gerçek ihtiyaçlarını önemsememekte ve kendi gerekliliklerine göre hareket etmektedir. Üniversiteden önceki yıllarda din eğitimine önem veren annesinin isteklerine uyum sağladığı için Bay R. o dönemlerde problem yaşamadıklarını düşünmektedir. Ancak Bay R. üniversiteye başladığında izlediği belgesellerden, okuduğu kitaplardan evrenin oluşumu, fizik kuralları gibi konularda annesinin dine dayandırarak öğrettiklerinden farklı bilgiler edinmiş, bunların kanıtlanabilir olması da onun Tanrı’ya olan inancını sorgulamasına neden olmuştur. Ayrıca üniversite ortamında, şimdiye kadar karşılaştığının aksine, erkeklerin kadınlarla yakın ilişkiler kurabiliyor olmasından dolayı duyduğu memnuniyet, hem annesinin beklentileriyle ters düşen şeyler yaptığından hem de Tanrı tarafından cezalandırılacak olmaktan dolayı kendisinde suçluluk ve kaygıya neden olmuştur. Bu noktada Tanrı inancını yok saymanın kendisi için bir kaçış olduğu düşünülmüştür. Ancak bu konuları annesiyle konuşmak kendisi için ciddi bir problem oluşturmaktadır. Bay R. eğer annesiyle gerçek düşüncelerini paylaşırsa onun çok üzüleceğine, büyük olasılıkla küseceğine ve bir daha hiç konuşmayacağına inanmaktadır. Bütün bu varsayımlar Bay R.’nin geçmiş deneyimlerine dayanmaktadır. Bir keresinde annesinin onaylamadığı bir şey yaptığını, annesinin bir hafta boyunca hiç konuşmadığını ve o hafta boyunca Bay R. özür dilemek için her şeyi yaptığını ifade etmiştir. Ne olduğunu tam olarak hatırlayamasa da suçlu hissettiğini hatırladığını belirtmiştir. Bu olaydan sonra annesini ne zaman üzgün görse annesini üzecek bir şey yapmış olabileceği için

kendisini suçlu hissettiğini dile getirmiştir. Annesinin Bay R.'nin ihtiyaçlarını göz ardı ettiği ve ilişkilerindeki tarzının müdahaleci olduğu düşünülmüştür. Bay R.'nin belirttiğine göre annesinin depresyon ve kaygı problemleri mevcuttur. Bay R. ortaokul ya da lisedeyken annesinin yaşadığı stresten dolayı ağladığını hatırlamaktadır. O yıllarda annesi işiyle fazlasıyla meşgul olduğundan Bay R.'nin kariyerini planlamak haricinde onunla nitelikli bir ilişki kurmamaktadır. Her ne kadar annesi Bay R.'yi çok sevdiğini, onun için uğraştığını belirtse de ihtiyaç duyduğu durumlarda annesinin kendisiyle meşgul olması, Bay R.'nin ihtiyaçlarının annesinin beklentileriyle ters düşmesi nedeniyle annesinden beklediği desteği görememesi, annesinin tutarsız bir tarzı olduğunu da düşündürmüştür.

Literatüre göre tutarsız ve müdahaleci bakım alan bireyler çoğunlukla kaygılı bağlanma stili geliştirirler. Bay R.'nin de annesinin müdahaleci ve tutarsız tutumlarından dolayı kaygılı bir bağlanma stili olduğu düşünülmektedir. Bay R. özünde, zayıf ve muhtaç olduğuna inanmaktadır. Başkalarıyla yakın ilişkiler içinde olmak istemektedir; ancak, önemli ötekilerle olan ilişkilerinde sürekli kaygılıdır çünkü diğerlerinin tahmin edilemez olduğuna, kendisi ihtiyaç duyduğunda uygun olmayacaklarına, bir kadınla yakınlaşmak istediğinde reddedilebileceğine ya da yakınlaşsalar bile terk edilebileceğine inanmaktadır. Bu inançlarının büyük ölçüde annesiyle yaşadığı ilişkiden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir ilişkiye başlasa bile aynı zamanda zihninden geçen “bu iyi bir ilişki değil”, “iyi vakit geçirmiyoruz” gibi düşüncelerin de annesinde yaşadığı reddi tekrar yaşamamak adına geliştirdiği kaçınan tarzının göstergesi olduğu düşünülmektedir. Bay R.'nin bu tutumu Downey, Freitas, Michaelis ve Khouri (1998)'nin bulgularını destekler niteliktedir. Onlara göre, reddedilme konusunda oldukça hassas olan bireyler reddedilme konusundaki kehanetlerinin doğruluğunu kanıtlamak için bir buluşma sırasında partnerlerine olumlu değil, aksine olumsuz davranmaktadırlar.

Bağlanma ve Psikopatoloji

Son yıllardaki bulgulara göre bebeklerin erken dönem yakın ilişkilerinde geliştirdikleri bağlanma stilleri onların ileri yaşlardaki psikolojik ve duygusal gelişimlerini etkiler (Thompson, 2000, aktaran, Wicks-Nelson & Israel, 2006). Eğer bir bebek güvenli bağlanma kurmuşsa bu onu psikopatolojilerden korur. Ancak, dağınık (dezorganize) bir bağlanma stiline sahip olmak yetişkin psikopatolojisinin önemli bir yordayıcısıdır (Bennett, 2006).

Boylamsal bir çalışmanın sonuçlarına göre, güvenli bağlanma ve empati, sosyal yeterlilik ve genç yaşlarda daha az davranış problemleri arasında pozitif bir ilişkiden söz edilirken, güvensiz bağlanma, ilişki ve davranış problemleriyle ilişkili bulunmuştur (Egeland, Weinfield, Bosquet, & Cheng, 2000, aktaran, Bennett, 2006). Başka çalışmalar da bu sonuçları desteklemektedir. Buna göre, güvenli bağlanma geliştiren okul öncesi çocuklar öğretmenleri ve gözlemcilerin belirttiğine göre daha yüksek özsaygı ve özgüvene sahiptir. Ayrıca duygu ve isteklerini daha kolay düzenleyebilirler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler daha az duygusal problem deneyimlerken, kaygılı bağlanma stili olan bireylerin daha problemlili olduğu rapor edilmiştir. Özellikle kaygı bozukluklarının sonradan kaygılı bağlanma stiline dönüşen ikircikli/dirençli stilde görülen erken dönem düzenleme becerisindeki eksiklikten kaynaklandığı düşünülmektedir (Roberts, 2008).

Kaygılı bağlanma stili olan Bay R. de kliniğimize kaygı problemleri nedeniyle başvurmuştur. Yapılan görüşmelerde eğitim hayatındaki başarısını sürdürmemesi, sağlığının yerinde olmaması, topluluk içinde konuşma, planlarının istediği gibi gitmemesi, hoşlandığı bir kadına çıkma teklif etme, annesiyle onun karşı çıkacağı konularda konuşma gibi hayatının birçok

alanında yoğun kaygı duyduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak, yoğun kaygı yaşadığı dönemlerde Bay R.'nin depresyon ölçümlerinde de değerlerin yükseldiği görülmüştür. Yapılan çalışmalarda da kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin her ikisinin de depresyonla ilişkili olduğu bulunmuştur (Roberts, 2008). Ayrıca, bağlanmanın en önemli kişilerarası yönü anne ve çocuk arasındaki karşılıklı ilişkidir. Bu karşılıklı iletişimin eksikliğinin sınır durum, narsistik ve şizoid kişilik bozukluklarında görülen psikopatolojilerin nedeni olma olasılığı yüksektir (Masterson, 1976,aktaran, Roberts, 2008). Bay R.'nin annesiyle olan ilişkisindeki iletişim, paylaşım ve ihtiyaçların karşılanamaması gibi eksiklerin kendisindeki narsistik kişilik özelliklerinin kaynağı olduğu düşünülmektedir.

Bağlanma ve Patolojik Narsisizm

Bağlanma ve narsisizm farklı psikolojik yapıları açıklasalar da bunlara giden yollar bilişsel-duygusal örüntü ve duygusal düzenleme gibi benzerlikler göstermektedir. Her iki kavram da hem sağlıklı hem de patolojik olarak gelişebilmektedir. Ayrıştıkları nokta ise kişinin odak noktasıdır. Bağlanmada kişilerarası davranışlar ve onların temsilleri önemliken narsisizm daha çok özsaygı ve ego örgütlenmesiyle ilişkilidir. Ancak narsisizmi bağlanmadan ayrı ele almak araştırmacıların bağlanma örüntüleriyle özsaygı ve meşru savunma arasındaki ilişkiyi görememelerine neden olur (Pistole, 1995). Bağlanma kuramı, erken dönem kişilerarası deneyimlerin kişilik ve sosyal işlevsellik üzerine nasıl etki ettiğini açıklamaya çalıştığından kişilik bozukluklarının etiyojisini açıklamakta da kullanılabilir. Örneğin, erken dönem kişilerarası ilişkilerin (bağlanma ilişkileri) beyin gelişimini, bu şekilde kişiliğin nörolojik temellerini etkilediği düşünülmektedir. Yaşamın erken dönemlerindeki bağlanma ilişkileri kişilerin duygusal düzenleme kapasitelerini de etkiliyor olabilir. Ayrıca, bağlanma kişilerin kişilerarası becerilerinin etkililiğini de belirlemektedir (Meyer & Pilkonis, 2005).

Erken dönem yaşantılarda deneyimlenen tutarsız, ihmalkâr, müdahaleci ebeveynliğin patolojik narsisizmin merkezinde olduğu düşünülmektedir (Bennett, 2006). Ayrıca kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerinin de narsistik kırılabilirliği telafi etmek için geliştirilen birer savunma mekanizması olabileceği ileri sürülmektedir. Bay R.'nin ilişkilerinde kaygısının yükseldiği durumlara bakıldığında genelde zayıflık, yetersizlik, başarısızlık, değersizlik hissettiği ve bu duygularının insanlar tarafından fark edileceğini düşündüğü dönemlere denk geldiği görülmüştür. Bu dönemlerde insanların kendisini reddedeceği, önemsemeyeceği, ihtiyaçlarına karşılık vermeyeceğini düşünmekte ve onlarla ilişkiye girmekten kaçınmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi güvenli bağlanma stili olan kişiler duygularını ve özsaygılarını düzenlemekte daha başarılı ve daha az narsistik kırılabilirlik gösterdikleri şeklinde değerlendirilmektedirler. Bunun yanında güvensiz bağlanma gösteren bireyler duygu ve özsaygı düzenleme konusunda problem yaşamakta ve daha çok narsistik kırılabilirlik göstermektedirler. Narsistik kırılabilirliğin söz konusu olmadığı ilişkilerde taraflar partnerlerini kendilerinden farklı ve ayrı görebildiğinden partnerlerin benliklerinin farklılaşmasının başarılı olduğu düşünülmektedir (Pistole, 1995). Ancak eğer partnerlerden birinin narsistik kırılabilirliği varsa bu partner daha çok kendi kişisel ihtiyaçlarına odaklanacak ve partnerinin de kendisindeki değerlilik hissini sabitlemesini ve kendiliğiyle ilgili olumsuz duyguları düzenlemesini bekleyecektir (Kinston, 1987,aktaran,Pistole, 1995). Bay R. bir ilişkisinde kız arkadaşı meşgul olduğu için kendisinin telefonlarına cevap vermediğinde bir hata yaptığı için sevgilisinin telefonlarına çıkmadığını düşünmüş ve bu durumun yarattığı suçluluk duygusundan kendisini kurtarması için kız arkadaşını defalarca aramıştır. Sonrasında bu kadar çok aramasının bir zayıflık göstergesi olduğunu düşünüp kız arkadaşını mesajla terk ederek bu durumu telafi etmeye çalışmıştır.

Narsistik kişilere, özellikle büyüklenmeci tutumları olanlara sorulduğunda güvenli bağlanma stilleri olduğunu iddia edip zayıflık olarak düşünülebileceği için ilişkilerindeki en ufak bir problemi bile reddederler (Dickenson & Pincus, 2003). Bay R. ilk görüşmede annesiyle mükemmel bir ilişkisi olduğunu, ilerleyen seanslarda da kendisi bağlanma konusunu getirdiğinde güvenli bir bağlanma stili olduğunu belirtmiş ve babasının annesinin ebeveynlik tutumlarına getirdiği eleştirileri savunarak bir problem olmadığı izlenimi yaratmaya çalışmıştır.

Terapi Süreci

Bağlanma literatürü daha çok gelişimle ilgili veriler içerse de Slade (1999) bağlanma kuramı çerçevesinde terapistlerin hastalarına farklı bir açıdan yaklaşabileceklerine, terapötik ilişkilerinin dinamiklerine farklı bir bakış açısı getirebileceklerine ve buna göre davranabileceklerine inanmaktadır. Slade'in fikirleriyle uyumlu olarak, Bennett (2006) bağlanma kuramının klinik uygulamada kullanımını biraz daha özelleştirip bu kuramdan "güvenli ortam", "tutarlılık ve zihinselleştirme" kavramlarını patolojik narsistik özellikler gösteren hastalarla terapide kullanılması için önermiştir.

Slade (1999), Bowlby (1988)'nin "güvenli ortam" kavramının narsistik bireylerle terapiadaki ilişkinin anlaşılması açısından faydalı olduğunu ifade etmiştir. Slade'e göre narsistik hasta ile terapist arasındaki ilişki hastanın ebeveyniyle olan ilişkisinin bir temsili olarak değerlendirilebilir; ancak ondan farklı olarak terapide ilişki güvenli bir ortam sağlayabilir, bu ilişkide hasta normalde hatırlaması zor, acı verici ve üzücü anılarını hatırlamak için çaba gösterebilir. Terapötik ilişki bunun için destekleyici, cesaretlendirici ve gerektiğinde yönlendiren bir ortam hazırlar. Bu süreçte terapist hastaya özerklik sağlayan, hastasının yönlendirmesini takip eden, hasta hazır olup güvende hissettiğinde yolculuğu için ortam hazırlayan, hasta stres hissettiğinde duygu ve bilişlerini düzenlemesine yardımcı olan bir ebeveyn gibi davranır. Güvenlik duygusuyla keşif süreci daha başarılı olabilir ve hasta yakınlık ihtiyacı hissettiğinde terapistin oluşturduğu güvenli ortama döner. Ancak normal koşullarda güvensiz bağlanma stili olan kişiler gerçek ihtiyaçlarını göstermeye alışık olmadıklarından terapistlerin bu hastaların yakınlık ihtiyaçlarını reddetmeleri konusunda tetikte olmaları, bunun bağlanmadan kaynaklandığını gözden kaçırmamaları ve ayrıca hastanın bu etkileşimi başlatan etkenlerin farkına varmasını sağlamaları ve ilişkilerine odaklanmaları gerekmektedir (Bennett, 2006).

Bennett'in Bağlanma Kuramı'ndan narsistik özellikler gösteren danışanlar için önerdiği kavramdan tutarlılığa gelince, terapistin hastanın söylemlerindeki tutarlılığı ve tutarsızlığı tespit etmesi terapötik süreç içerisinde oldukça önemlidir. Bu tespit terapistin hastanın bağlanma stilini anlamasını sağlar ve bu kavrayış da hastada daha derin değişimleri beraberinde getirir (Bennett, 2006). Slade'in (1999) belirttiği gibi bir hastanın bir şeyi nasıl söylediğini ya da ne söylediği ve söylemediğini gözlemek terapist için oldukça önemlidir. Bennett'in görüşleriyle paralel olarak Slade'in bu önerisi hastanın bağlanma stili ve erken dönem yaşantıları hakkında fikir vermektedir.

Son olarak, zihinselleştirme de narsistik kişilerin iyileşme süreçleri açısından önemlidir. Bu kavram biliş ötesi gözleme denk gelmektedir. Narsistik hastaların kendi gerçeklik algılarının başkalarından farklı olabileceği, bazı önyargı ve kişilerarası çarpıtmalarının olabileceği konusunda farkındalıklarının artırılması bu hastaların büyüklenmeci illüzyonlarını azaltabilir (Bennett, 2006). Bu kendini yansıtırma ve biliş ötesi kavramları yalnızca narsistik hastalar terapi ortamının kendileri için güvenli bir ortam olduğunu hissettiklerinde gerçekleştirilebilir. Hastanın hazır hissetmediği bir aşamada terapist tarafından hastanın farkındalığını arttırmak adına yapılan bir yorum hastanın terapistten uzaklaşmasına neden olabilir. Bu durumda hastanın işlevsel olmayan bağlanma yaşantıları aktive olmaktadır. Bu tür bir yorumdansa terapist hastayı anladığını gösterebilmek için

hastanın duygularına odaklanmalıdır. Her şeye rağmen, hastanın bağlanma stilini değiştirecek olan yorumlar değil, bir bağlanma figürü olarak gördükleri terapistle kurdukları ilişkidir (Bennett, 2006).

Bay R. ile olan terapi sürecinin literatürde belirtilen öneri ve uyarılarla çoğunlukla tutarlı olduğu düşünülmüştür. Önceleri, Bay R. annesiyle ilgili konuşmak konusunda direndikçe terapist onu annesi hakkında konuşmaya zorlamıştır. Ancak bu seanslarda Bay R. kaygılanmış ve terapistle öfkelenmiş, analiz edildiğini hissettiğini dile getirmiş ve bir süreliğine terapilere ara vermiştir. Bay R.'nin terapistin annesiyle ilgili konularda konuşma isteğini fazla müdahaleci bulduğu, bunun kendisinde kaygı ve suçluluk yarattığı ve bu kaygı ve suçluluk duygularından kaçabilmek için terapileri bıraktığı çıkarımı yapılmıştır. Bu noktada terapistle başlangıçta kaygılı/kaçıngan bir bağlanma stili geliştirdiği düşünülmüştür. Terapilere devam etme kararı aldığı anda terapist daha ağırdan almaya başlamıştır. Daha çok Bay R.'nin içindeki incinmiş çocuğu ve onun duygularını anlamaya çalışmış ve bu konuda terapileri yönlendirmesine izin vermiştir.

Bay R. duygularını paylaşmadığından hatta farkında olmadığından ilk odak, duygu farkındalığı üzerinde durmak olmuştur. Bu zorluğu oluşturan etmenleri ele alırken Bay R.'nin, önceki gibi analiz edildiğini hissetmesi üzerine terapist, Bay R.'nin duyguları ele alırken yaşadığı zorluk üzerine olan gözlemlerini paylaşmıştır. Bay R. için yaşadığı zorluğun terapist tarafından anlaşılması ve bunun normal olarak karşılanması önemli bir deneyim olmuştur. Bu anlaşılma Bay R.'ye kendini daha rahat hissettirmiş ve "zayıflığı" hakkında konuşmaya başlamıştır. Ayrıca terapist kendisi hakkında olumsuz düşünmesin diye bazı olaylar karşısında hissettiklerini küçümsediği durumda terapistin Bay R.'nin duygularına (kaygı, suçluluk) sahip çıkması Bay R.'yi rahatlatmış ve duyguları hakkında daha rahat konuşmaya başlamıştır. Bay R. için terapötik ortamdaki bu deneyimin duygularının başkaları tarafından fark edilip kabul edildiğini deneyimlemesi açısından önemli olduğu düşünülmüştür.

Bir süreliğine Bay R. başkalarına olan ihtiyacını da reddetmiştir. Ancak açıklamalarından birinde Bay R.'nin "ihtiyacım var" dememek için çok uğraştığı ve onun yerine "istiyorum" dediği gözlemlenmiş ve bu konuda zorlandığına dair gözlem kendisiyle paylaşmıştır. Bay R. de bu durumu kabul etmiş ve birine ihtiyacı olduğunu söylemenin kendisine güçsüz hissettirdiğini dile getirmiştir. Kendisinin yaşadığı zorlukla ilgili bu yansıtmanın ardından Bay R.'nin zayıflık ve muhtaçlık konularında çok daha rahat konuşabildiği görülmüştür. Bu seanslar sırasında annesi ile olan bir konuşmasında annesi, Bay R.'nin kişilik özelliklerinden söz ederken kendisinin başkalarına karşı üstünlük taslamaya çalıştığından söz etmiştir. Bay R. annesinin bu paylaşımını seansa getirmiş ve bu konu ele alındığında "zayıf" hissettiği zamanlarda "üstün" olmaya çalıştığı ifade etmiştir. Bu paylaşımı takiben terapist Bay R.'nin seanslar sırasında da seansı yönetmeye çalıştığı ve üstün olmaya çalıştığına dair gözlemini paylaşmıştır. Dışarıdaki duygularıyla paralel olarak, Bay R. terapi odasında da "zayıf" hissettiği zamanlarda böyle bir üstünlük çabasına giriyor olabileceğini kabul etmiştir. Eğer bu gözlem danışanla bağlanma problemleri yaşanan daha önceki seanslarda paylaşılmış olsaydı, Bay R.'nin bu durumu reddedip terapileri bırakma olasılığının yüksek olduğu düşünülmüştür.

Terapinin başında annesiyle "çok mükemmel" bir ilişkileri olduğunu iddia eden Bay R., ilerleyen seanslarda annesinin dini inançları konusunda kendisine baskı yaptığını anlatmaya başlamıştır. Ancak annesiyle ilgili verdiği bilgilerin tutarsız olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü kısa bir süre sonra ebeveynlerinin baskıcı olmadığını iddia etmiştir. Ebeveynleriyle ilgili gerçek deneyimlerini paylaştıktan sonra geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak annesinin bunları duyduğu takdirde üzülüp küsebileceği düşüncesinin kendisinde suçluluğa neden olduğu ve bunu telafi etmeye çalıştığı düşünülmüştür. Bu seanslar boyunca terapist Bay R.'yi annesi hakkında konuşmak konusunda zorlamamış ve uygun zamanı beklemiştir. Çünkü başlarda hiç annesinden konuşmazken sonrasında kendisi annesiyle ilgili gündemler getirmeye başlamıştır. Annesiyle ilgili

konularda terapist Bay R.'nin terapileri yönlendirmesine izin vermiş ve bu ortam Bay R.'nin daha güvende hissetmesine neden olmuştur. Hatta bağlanma stillerine ve kendisinin düşüncelerini kabul etmeyişiyle ilgili annesine duyduğu öfkeye ilişkin gündemler de getirmiştir. Terapi sürecinin başında güvenli bir bağlanma stilleri olmadığına dair görüşleri reddeden Bay R. terapinin sonlarına doğru bu görüşü reddetmemeye ve düşünmek için zaman istemeye başlamıştır.

Seanslar sırasında duygularının, düşüncelerinin ve inançlarının kabul edilebilir olduğunu, terapistin her koşulda onun için orada olduğunu deneyimlemesiyle Bay R.'nin terapistle güvenli bağlanma geliştirdiği düşünülmüştür. Terapötik ortamda yaşadığı bu deneyimi annesiyle olan ilişkisinde de deneyimlemek isteyen Bay R. duygu, düşünce ve inançlarını, özellikle dinle ilgili olanları, annesiyle paylaşmayı denemiş ve bunda başarılı olmuştur. Annesiyle annesinin tepkilerinden korkması dâhil her şeyi paylaşmış ve annesi ne düşünürse düşünsün, neye inanırsa inansın Bay R.'yi seveceğini söylemiştir. Annesiyle olan bu paylaşımı Bay R.'yi fazlasıyla rahatlatmıştır.

Bay R. ile olan terapi süreci kendisi lisansüstü eğitimi için Amerika'ya gideceği için sonlandırılmıştır. Ancak yine de duygularının farkına varmaya başladığı, bunları başkalarıyla paylaşabildiği ve zayıf ve güçsüz olmayı eskisi kadar önemsemediği için terapi süreci başarılı olarak değerlendirilmektedir.

Özetle, narsisizm büyüklenmecilik, onaylanma ve beğenilme ihtiyacı, başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunluğuyla karakterizedir. Bu özelliklerin kişilerin erken dönemlerde bakıcılarıyla olan ilişkilerinden kaynaklandığına inanılmaktadır. Bağlanma kuramına göre kişilerin ebeveynleriyle kurdukları ilişkileri onların kendilik ve başkalarına ilişkin temsillerini etkilemekte, temel inançlarını oluşturmakta ve yaşamlarının ilerleyen zamanlarındaki ilişkilerini etkilemektedir. Eğer kişinin deneyimlediği ebeveynlik niteliği uygun değilse, bu kişiler büyük olasılıkla güvensiz bağlanma stillerinden birini geliştirmektedir ve güvensiz bağlanma stillerinin kişilik bozukluklarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, Bay R. vakasında, kaygılı bağlanma stili ve narsistik özellikler ele alınmıştır. Bağlanma kuramı kişilerin duygusal bağlarının gelişiminin anlaşılabilmesi için geliştirilmişken sonraları terapilerde kullanılmaya başlanmıştır. Hastaların bağlanma stillerinin anlaşılmasının terapistte farklı bir bakış açısı kazandıracağına inanılır. Ancak bağlanma kuramının narsistik hastaların terapisine uygulanışıyla ilgili bazı öneriler olsa da özellikle klinik örnekleme yapılmış daha fazla çalışmaya, özellikle uygulamalı çalışmaya, ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar

- American Psychiatric Association (2000). Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition, text revision. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Beck, A. T., Freeman, A., & Davis, D. D. (2008). *Kişilik bozukluklarının bilişsel terapisi* (Ö. Yalçın & E. N. Akçay, Çev). Litera Yayıncılık: İstanbul (2003).
- Bennett, C. S. (2006). Attachment theory and research applied to the conceptualization and treatment of pathological narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 34(1), 45-60. doi: 10.1007/s10615-005-0001-9.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma* (T.V. Soylu, Çev). Pinhan Yayıncılık: İstanbul (1969).
- Dickinson, K. A. & Pincus, A. L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207. doi: 10.1521/pedi.17.3.188.22146.
- Downey, G., Freitas, A. L., Michaelis, B., & Khouri, H. (1998). The self-fulfilling prophecy in close relationships: Rejection sensitivity and rejection by romantic partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(2), 545-560. doi: 10.1037//0022-3514.75.2.545.
- Masterson, J. F. (2006). *Narsistik ve borderline kişilik bozuklukları* (B. Açıl, Çev). Litera Yayıncılık: İstanbul (1981).
- McWilliams, N. (2010). *Psikanalitik tanı: Klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak* (E. Kalem, Çev). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları (1999).
- Meyer, B. & Pilkonis, P. A. (2005). An attachment model of personality disorders, M. F. Lenzenweger ve J. F. Clarkin (Ed.) içinde, *Major theories of personality disorder*, (pp. 231-281). New York: Guilford.
- Mikulincer, M. & Shaver, P.R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics and change*. The Guilford Press: New York.
- Pistole, M. C. (1995). Adult attachment style and narcissistic vulnerability. *Psychoanalytic Psychology*, 12(1), 115-126. doi: 10.1037/h0079603.
- Roberts, D. D. (2008). *Bağlanma kuramı ve Masterson yaklaşımı: Gerçek kendiliğin psikoterapötik olarak yeniden işlenmesi*, J. F. Masterson (Ed.) içinde, *Bağlanma kuramı ve nörobiyolojik kendilik gelişimi açısından kişilik bozuklukları* (H. Şentürk, Çev), (pp.153-184). Litera Yayınları: İstanbul (1988).
- Slade, A. (1999). The implications of attachment theory and research for adult psychotherapy: Research and clinical perspectives, J. Cassidy v P. R. Shaver (Ed.) içinde, *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical implications* (pp. 575-594). New York: Guilford.
- Smolewska, K. & Dion, K. L. (2005). Narcissism and adult attachment: A multivariate approach. *Self and Identity*, 4, 59-68. doi: 10.1080/13576500444000218.
- Wicks-Nelson, R. & Israel, A. C. (2006). *Behavior disorders of childhood*. New Jersey: Prentice Hall.

Summary:

Narcissistic Personality Patterns and Anxious Attachment Style: A Case Example

In this paper, the focus was the relationship between narcissism and anxious attachment with the discussion of a case, Mr. R., who is believed to have anxious attachment style and show narcissistic features. Narcissism is characterized by grandiosity, need for approval and admiration, indifference to others and lack of empathy. It is believed that those features take their roots from the early relationships with caregivers. The relationship qualities of individuals with their parents affect their self and other representations, form their core beliefs, and affect their relationships later in their life. If the parental quality the individuals receive is not appropriate or good enough, those individuals most probably develop one of the insecure attachment styles that are found to be related to personality disorders. Although attachment theory is constructed for understanding the development of the emotional bonds of the individuals, it was later used in the therapeutic process. It is believed that understanding the attachment styles of the patients will give a better understanding to the therapists. Through the end of this paper, application of attachment theory to narcissistic individuals is addressed.

Key words: Narcissism, Attachment Theory.